

SIIRI KETTUNENOVÁ SA ZOBUDILA na hrozný rachot a myslou jej prebehlo, že sa ocitla v pekle. Počúvala buchot ozývajúci sa zhora, údery duniace za stenou i treskot nesúci sa z diaľky a spomenula si, že ich vo Večernom háji už nejaký čas strašili opravou potrubia. V máji celý domov s opatrovateľskou službou obkolesili stavebným lešením a zabalili do plastov, chýbala už len obranná priekopa. Okná sa mali zatvárať, dvere na balkón takisto, takže svetlo sa dovnútra vôbec nedostalo. Jar bola slnečná a výnimočne teplá, no v bytoch bola tma ako vo vreci a vzduch na zadusenie ako v infrasaune.

Siiri sa pozrela na rádiobudík na nočnom stolíku. Bolo iba šesť hodín a sedem minút, pondelok ráno, a v budove sa na plné obrátky odohrávala skaza. Opravári vyvolávali dojem, že sú veľmi usilovní, hoci aj o tom mnohí obyvatelia pochybovali, lebo vyšlo najavo, že za dodávku má zodpovedať zahraničná spoločnosť a väčšina jej pracovníkov pochádza z Poľska, Ruska a Estónska.

Hluk bol čoraz neznesiteľnejší. Ktosi tlkol za stenou tak mocne, až sa Siiri bála, že sa rozpadne celý dom. Predstavovali si opravári, že všetci starčekovia sú hluchí a oni tak môžu vyčíňať od skorého rána ako blázni, neberúc ohľady na obyvateľov? Siiri

pomaly vstala z postele, spustila nohy na sivú plastovú podlahu a chvíľu počkala, kým sa šumenie v hlave utíši. V noci jej nohy napuchli ako stĺpy, hoci zmlada mávala krásne členky, ktoré muži odmieňali všelijakými lichôtkami. Pozerala na tie svoje cudzie nohy a počúvala šumenie vo vlastnej hlave. Čudné. Očakávala by, že rachot z búrania stien a vrtania podláh postupne preváži nad šumením v jej skôrnatých cievach, lenže bolo to naopak, hlava sa jej dnes ráno vôbec nechcela upokojiť.

Schytila župan z peľasti postele, zasunula nohy do papúč a postavila sa. Neznášala papuče, Irma ju však nútila, aby ich nosila. Keby vraj pobiehala iba v ponožkách, mohla by spadnúť a udrieť sa do hlavy, a Irme sa veru nechcelo ošetrovať ochrnutú. Pri myšlienke na Irmu sa na okamih usmiala a zažalala si, aby už bolo desať hodín. To by sa mohla prešmyknúť chodbou k Irme na zalievajú kávu a prečítať si dnešné noviny. Lenže Irma o tomto čase nebývala hore, a to ani uprostred opráv, lebo užívala najsilnejšie možné lieky na spanie.

„Nie sú nebezpečné,“ vravievala Irma a bezstarostne mávla rukou, až sa jej zlaté náramky rozštrngali. „Len také cukríky na zaspatie. Hlava zostane čistá, iba čo pomáhajú usnúť. Je dôležité, aby si starý človek odpočinul a dobre spal. Ja si vždy beriem tabletku spolu s whisky, lebo tak príjemne upokojuje.“

Siiri si chvíľu preťahovala lámkou skúšané údy, potom sa odsúchala do kuchyne a prinútila sa vypiť dva poháre vody. Pri druhom pohári sa musela snažiť zo všetkých síl. Vypila tri glgy, chvíľu odpočívala, zhlboka sa nadýchla a vypila ďalší. Dôležité bolo veľa piť. So starobou je spojené vysychanie. Preto ani mladý sedemdesiatnik už neznáša alkohol tak ako predtým. A keď človek vysychá, prídu všelijaké kŕče. Zapália sa ťasá, pokožka svrbí

a črevá sa zapchajú. Lekári potom na to všetko predpisujú lieky namiesto toho, aby prikazovali piť viac vody.

Toto ráno si dva poháre vody vyžiadali obrovské úsilie. Siiri napokon splnila povinnosť a chvíľu dychčala ako po veľkom športovom výkone. Búchanie a hučanie zosilnelo. Hluk sa valil zo všetkých strán, z hlavy i zvonku, a keď sa Siiri lepšie započúvala, aj spoza jej vchodových dverí.

Nedôverčivo sa na dvere zahľadela, akoby mohla pochopiť, o čo ide, ak sa na ne bude pozeráť naozaj prísne. Zrejme tam bol ktosi s kladivom v ruke a chcel dnu. Siiri zhľadávala kabelku. Nebola na stolíku s telefónom ani na posteli alebo nočnom stolíku, odrazu sa však prekvapivo objavila na ratanovej stoličke v predsieni, kde aj mala byť. Zavesila si kabelku na predlaktie, akoby ju mala chrániť pred každým zlom, a opatrne pootvorila dvere.

„Kikirikí!“ ozvalo sa z chodby takým vysokým a prenikavým hlasom, že vrtanie a rany kladivom si dali na okamih prestávku. Aj Irma už bola hore.

„No neni to hrozné? Akoby sme sa prepadli do pekla! Tam raz, pravda, pri našich spôsoboch skončíme, keď sme už nezomreli ako poriadni ľudia. Teraz by sa hodila malá skupinová eutanázia. Smrť, smrť, samá smrť.“

„Irma! Ako to, že si tak skoro hore?“

„Čo si hluchá? Byt mi roztlkajú kladivami. Nadránom sa tam objavil akýsi bradáč, napochodoval do kúpeľne a začal búchať. Napochytro som na seba niečo hodila a prišla som sem vyhľadať útočisko. Máš niečo na raňajky?“

Irma už bola celkom čulá a vychystaná. Mala na sebe štýlové modré letné šaty, na pleciah svetlý pletený šál, akurát na nohách

mala akúsi čudnú svetločervenú obuv. Čosi ako plastové šlapky do vody.

„Kroksy. Nosia ich všetci!“ povedala Irma, otvárajúc Siirinu chladničku, aby sa pozrela, či tam nájde zákusok na raňajky. „Počula si, ako sa tí opravári spolu rozprávajú? Začali mi vyrevovať pred dverami ako paviány vo všetkých možných jazykoch už pred šiestou. Jeden však vedel hrešiť naozaj zručne aj po fínsky. Nadávky lietali hore-dolu, na to som sa zobudila.“

Nikdy predtým Siiri nepočula z Irminých úst toto slovo. Zarazene sa pozerala na priateľku, ktorá nepohla ani brvou, iba sa hrabala v chladničke a pomrnkávala si akýsi šláger z mladosti. „Jeden sa zasmieje, iný si poplače, dáme si kávu a k nej aj koláče...“

Siiri pomohla Irme nájsť na spodnej policike bábovku zabalenú vo fólii. Bola tam od predvčerajška, keď ju kúpila v Zlavovke, pre ktorú ju pravdepodobne upiekli pred mesiacom kdesi na vidieku niektorej pobaltskej krajiny. Ale veď to je jedno, na chuti sa to nepoznalo. Siiri sa pokúsila nabrať vodu z vodovodného kohútika, lenže tá netiekla. Vodu odstavili, bez výstrahy. Našťastie zostala v kanvici ešte od včera, Siiri ju dala zovrieť a zo skrinky na suché potraviny vybrala zomletú kávu. Vedela, že Irme bábovka chutí najlepšie, keď ju pokrstí kávou.

„To je báábovka,“ povedala Irma, ako mala vo zvyku. „Báábovku treba zalievať kávou, len tak šmakuje. Ach, jaj, hluk našťastie neotupuje chuťové bunky.“

Sedeli pri Siirinom stole, pochutnávali si na báábovke s kávou a listovali v čerstvých novinách. Z poschodia nad nimi sa ozýval neprerušovaný rachot, akoby niekto pneumatickým kladivom rozbíjal podlahu, ktorá však pre ne predstavovala strop. Spoza

steny, z Irminho bytu, vnášali do toho lomozu kontrapunkt nerytmičky akcentované údery, ktorými ktosi tĺkol do steny alebo podlahy. Noviny ponúkali na čítanie biedne málo, ako to už počas letných pondelkov býva. Aj smútočné oznamy boli iba dva, oba rovnako nudné. Chvíľu sa venovali titulom tých mŕtvych. Náš drahý diplomovaný inžinier, deduško a brat. Nám taký drahý regionálny riaditeľ čistiacej služby.

„Naozaj chcú príbuzní povedať, že tento Olavi Edvard bol ich drahý diplomovaný inžinier?“ spýtala sa Irma a rozosmiala sa, až jej bábovka zaskočila do nesprávnej dierky. Kašľala, až ju napínalo, kašľala a smiala sa, rozhadzovala rukami a vreckovkou si utierala slziace oči. „Uchytí ma! Napíšeme ti na parte ,drahá čistopisárka?‘“ Vypila poriadny dúšok kávy a smiala sa ďalej. Potom si zhlboka vzdychla, pozrela sa na sivú plastovú fóliu, ktorá zakrývala okná, a vybrala z kabelky akúsi placku.

„Toto je ajped. Píše sa to iPad a Anna-Liisa to vyslovuje po švédsky.“

„Ty si si ho kúpila?“ vykrikla s hrôzou Siiri. Irma sa tým vyhrážala, Siiri si však nevedela predstaviť, že raz nadíde deň, keď Irma naozaj bude mať v kabelke vlastný tablet. A teraz leží medzi omrvinkami na jej stole. „A nebol hrozne drahý?“

„Vôbec,“ odvetila Irma pohladkala tú placku, akoby to bolo domáce zvieratko. Z prístroja sa začali ozývať zvuky a potom sa na displeji ukázali všelijaké obrázky. Takže sa naozaj prebúdzal na obyčajný dotyk, na pohladenie. „Ja vlastne nemôžem vedieť, koľko stál, lebo som si ho kúpila na stockmannovskú kartu a v takom prípade vlastne žiadna vec nič nestojí a bonusy sa len tak sypú. Predavač ma ubezpečoval, že to je dobrá kúpa. Trvácny a kvalitný a navyše dobre vyzerá, či nie?“

Irma ďalej hladkala svoju placku a tá poslušne vykonávala, čo od nej chcela. Na displeji sa zobrazili hracie karty a Irma ukazovala, aké praktické je hrať pasians bez naozajstných kariet. Siiri to pripadalo hlúpe. Nechcela sa prizerať, ako sa Irma venuje svojmu prístroju pri stole, kde jej ponúka kávu. Mali by noviny prečítať až do konca a pohovárať sa o dianí vo svete, aby im neušiel vlak.

„V mojom tablete sú aj noviny!“ zakikiríkala Irma a zvýšila hlas do priezračného sopránu, takže prehlušila aj kakofonický lo-moz opráv. Ťukala na displeji a šúchala ho prstami, až sa prístroja zmocnila nervozita. Vôbec už nebol ochotný poslúchať Irmine príkazy.

„Celkom iste som ich ešte včera videla,“ poklopkávala Irma veliteľsky prístroj a pospevovala si pritom pesničku o troch veselých zbojníkoch. „Tak počúvneš, ty potvora!“

Jej krátke štuchance nadobudli väčší rozmach a Siiri sa začínala báť, že Irma to drahé zariadenie rozbije. Poskladala papierové noviny a odniesla ich do vrecka na papier pri vonkajších dverách. Buchot sa už ozýval aj z chodby, nielen z Irminho bytu, a medzi údermi bolo možné rozpoznať slovanské hulákanie.

„No ja tu teraz tie noviny nenájdem, ale celkom iste sú v nejakej skrýši tohto ajpedu. Ten chalan v Stockmanne mi to ukazoval, šup-šup a na displeji boli tie isté články, ktoré máš teraz vo vreci na odpadky. Pravda, nie som si celkom istá, či tam boli smútočné oznámenia. Určite budú, ak tie nekrológy zavesili na sieť.“

„Je toto tá sieť?“ spýtala sa Siiri tak trocha podozrievavo Irmy, ktorá si novú hračku položila do lona a prechádzala po nej palcom a ukazovákom, akoby hľadala blchy mačky.

„Beda, aká si hlúpa!“ zvolala Irma a ďalej prístroj šúchala. Toto nie je sieť, týmto sa na sieť chodí.“

„A kde teda je?“

„Akože sieť? Tá je... no, tá je všade... vlastne nikde konkrétne, je na to dokonca špeciálne slovo. Anna-Liisa by si ho istotne pamätala...“

„Vesmír?“ navrhla Siiri.

„No to nie. Toto nie je nijaká astronómia, každé decko ovláda počítač a teraz aj ja, hoci, pravda je, že tento strojček ma odmieta poslúchať. Chcela som ti ukázať jednu zaujímavú vec, iste by ťa nadchla. Na kurze nás učili, že pomocou tejto vecičky možno sledovať električky, lenže teraz tú appku nikde nevidím. Tie veci sa volajú appky, vedela si to? Žeby to bola táto appka? Och, teraz sa mu chce hrať sudoku! Prečo si so mnou nešla na kurz o tabletoch?“

Siiri desilo už len na to pomyslieť. Nikdy nemala rada kurzy a podobné záľuby, pri ktorých bolo treba klesnúť na úroveň školáka. Preto sa, už kedysi dávno, nenaučila nič ani na kurzoch francúzštiny v robotníckej akadémii. A tak sa toho vzdala, hoci všetci jej priatelia začali dochádzať na všelijaké kurzy, hneď ako odišli do dôchodku – a to je už... panebože, takmer tridsať rokov. V tom čase by sa bola naučila mnoho tanečných krokov a tkáč-ských postupov, len keby bola chcela. Lenže Siiri iba jazdila električkami, pozerala televíziu a čítala knižky, stále znova a znova tie isté. Keď sa pozerala, s akým nadšením Irma zápolí s tým svojím strojčekom, neochotným urobiť čokoľvek z toho, čo od neho požadovala, mala pocit, že ona sama je lenivá a neschopná, dokonca hlúpa.

„Je to úplne nemožné. Radšej ten krám zavriem. Kde sa to vypína? Hop – tutok to bolo. Môžeš mi však veriť, že pomocou toho tu sa dá pozrieť na mape, kde práve teraz idú všetky helsinské električky. V reálnom čase, ako tomu hovoria. Môžeš si

naplánovať cestu podľa chuti celkom po novom. Teda, mohla by si, keby si sa zaujímal o výdobytky, ktoré ponúka moderný život.“

Irma prednášala s takým pátosom, že Siirino zlé svedomie vyvolané vlastnou neschopnosťou ešte narástlo. Na čo premárnila toľké roky života? Stihla by ešte zadržať tie stratené chvíle? Vtom sa z kúpeľne ozval príšerný ryk a hneď po ňom rachot. Na okamih zavládlo hrozivé ticho. Siiri a Irma hľadeli v hrôze jedna na druhú.

„Doriti! Do zasratej riti!“

Slova zanikli v novom rachote. Irma si pritisla zelenú placku na prsia. Vyvalila oči ako taniere a tak ticho, ako len vládala, sa pokúsila zašepkať:

„Veď som to hovorila. Vedia nadávať po fínsky.“

Po mučivo dlhom tichu sa z kúpeľne ozvalo niekoľko za sebou nasledujúcich tresnutí a nepríjemné zacvendžanie, akoby sa na podlahu rozsypali a rozkotúľali všetky porozbíjané zrkadlá a drobné predmety. Dvere do kúpeľne boli máličko pootvorené a Siiri sa zazdalo, že odtiaľ preniká do izby dym. Irma sa rozkašľala a mlátila okolo seba rukami, Siiri sa zarazene postavila, zdúpnela však na mieste. Ten dym bol hádam len prach, inak to nemohlo byť. Prach zo stavby začínal byť už celkom všade a mnohí obyvatelia sa obávali, že ochorejú na astmu.

Z kúpeľne do predsieni vyšiel vysoký bradatý muž a v ruke mal kladivo. Nemal ochranu sluchu ani reflexnú vestu, iba pracovnú kombinézu a na nej boli všade vrecká, závesné pásiky a ďalšie zaujímavé výčnelky. Irma zvrieskla a ešte tuhšie stisla svoju placku, akoby to bol ochranný štít proti vesmírnej pechote.

„Doriti,“ vybafol muž zreteľnou fínčinou bez toho, aby sa na ne pozrel. Možno si myslel, že je tam sám. Siiri hľadela na

cudzieho chlapa celá ochromená. V hlave pocítila páľčivé šľahnutie a netrúfala si ani dýchať.

„Kurva fix,“ pokračovalo chlapisko a družglo kladivom o podlahu v Siirinom byte tak, až sa Siiri zľakla, že prerazí dieru do bytu o poschodie nižšie. Nepamätala si, kto sa nasťahoval do bytu pod ňou, keď odišla, teda zomrela, tá tučná pani, čo tam bývala predtým. A aj odvtedy už uplynul rok, ba možno aj viac.

Siiri sa obzerala okolo seba a sústreďovala sa na vlastné dýchanie. Bradatý muž zaľúľaný prachom z opráv stál uprostred jej izby, akoby primrzol na mieste. Irma sa potichu a nenápadne prehrabávala v cennostiach a pokladoch svojej kabelky, ktorú si položila do lona, aby chránila vlastný majetok. Keď sa Siiri podarilo znova chytiť správny dych a páľčivá bolesť sa jej vytratila z hlavy, rozhodla sa pozviechať a rezolútne pristúpila k tomu chlapovi.

„Dobré ráno, volám sa Siiri Kettunenová,“ oslovila ho a podala mu ruku. „Prepáčte, že som v župane, ale nemohla som predpokladať, že sem prídete týmto spôsobom.“

Muž zarazene hľadel na deväťdesiatpäťročnú bielo vlasú ženu zakrútenú do vyblednutého županu, ktorej nevýrazné oči sa na ňho pozerali s veselou zvedavosťou. Špinavou dlaňou váhavo uchopil Siirinu ruku a prihovoril sa jej zlou angličtinou. Škriabuc sa na bruchu vysvetľoval, že to je iba náhoda. Nemal v úmysle prísť k Siiri cez stenu. Prikázal Siiri a Irme, aby sa upokojili, hoci ony sa podľa vlastnej mienky v tejto neskutočnej situácii správali dosť zdržanlivo, a rozhliadal sa, aby zistil, kadiaľ by sa dostal von.

„Prosím,“ povedala Siiri a otvorila zablúdenému kladivárovi dvere od bytu. Muž dlhými krokmi premeral vo veľkých ušpiených čižmách predsieň a zanechal po sebe stopy v podobe celej hĺby betónových úlomkov na podlahe a rozďaveného otvoru

v stene medzi Siiriným a Irminým bytom. Z Irminho bytu sa do nedávno ešte čistej Siirinej kúpeľne šírila nevtieravá vôňa kolínskej.

„Nech nás pánboh chráni,“ zašepkala Siiri pri pohľade do vlastnej kúpeľne. Tam, kde predtým bola sprcha, sa v stene škerila diera, ktorou by prešiel chlap, pekne okrúhla, a podlaha bola plná úlomkov betónu, črepín z obkladačiek a iných rárohov. Z rozbúranej steny škaredo trčali dve rúry a kus kábla. Umývadlo bolo na mieste, no skrinka nad ním šikmo ovisala a všetky predmety z nej povypadávali na podlahu. Rozbité fľaštičky, tégly a ďalšie Siirine potreby na umývanie sa roztrieštili medzi všetku tú spúšť.

„Hrôzostrašná skaza!“ zabadákala Irma. Konečne totiž vstala zo stoličky, aby sa pozrela, aké stopy po sebe ten opravársky zbojník zanechal, a vykukovala spoza Siirinho chrbta. „Skazonosné šialenstvo!“

Cez dieru bolo vidieť k Irme. Nedalo sa ta lepšie nazrieť, lebo v ceste ležali hŕby haraburdia, Siiri však videla že Irmino parádne umývadlo ležalo vykmasnuté zo steny a rozlámané priamo pred otvorom. Obe kašľali a lamentovali, čo im stačili sily. Nech by však boli privandrovaných robotníkov, opravy potrubia aj s celým Večerným hájom, kde nevedeli nič poriadne zabezpečiť, akokoľvek preklínali, nič by sa nezmenilo. Irma sa pohla od prahu do kúpeľne ako prvá. Chvíľu sa len motala dookola, potom sa zošuchla na Siirinu pohovku. A nato sa rozosmiala. Tak nádherne, ako sa vedela smiať iba Irma Lennenleimuová: Začala jasným vysokým hrkútaním a postupne klzavo klesala ako spevák bel canta z falzetu do staccata prsného registra. Nakoniec si dľaňami udierala do stehien, a keď sa trocha upokojila, natriasala sa na

mieste hore a dolu a čipkovou vreckovkou si utierala slzy. Siiri sa s úsmevom dívala na priateľku, odsunula bokom zopár vankúšov a sadla si na pohovku vedľa Irmy.

„Ach, beda,“ zanariekala Irma, no neprestávala sa smiať. „No aspoňže ten náš život nie je otupný!“

„Nacikala si si do gatiek?“

„Tentoraz veru áno!“ vykrikla Irma a znova sa pustila vysokým a jasným hlasom hrkútať. Aj Siiri sa zasmiala, hoci si nebola istá, či je tu niečo na smiech. Ak nič iné, tak aspoň Irma bola zábavná.

„Smrť, smrť, samá smrť,“ riekla Irma hlbokým drapľavým hlasom a zhlboka si vzdychla. „Toto je teda šikovná oprava. Zopár ráznych úderov do kúpeľňovej steny a hups, z jednoizbovej a dvojizbovej garsónky je odrazu veľký byt. Chápeš, že teraz bývame v jednom byte? Už nemusíme chodiť cez chodbu a polhodinu hľadať kľúče, aby sme si mohli dať spoločne kávu s koláčom.“

„No, to je pravda,“ pritakala Siiri a začala sa zamýšľať nad možnosťami, ktoré táto situácia prináša. „A keď pôjdeš na záchod, ja to budem v kuchyni všetko počuť,“ vybuchla od radosti Irma a znova sa rozosmiala. Siiri vstala, aby sa obliekla, lebo sa jej videlo, že ich čaká rušný deň. Ďalších hostí už nechcela vítať v nočnej košeli a župane.

Po nekonečne dlhom čakaní, že sa nadávajúci kladivár vráti, aspoň si mysleli, že to sľúbil, ich to napokon prestalo baviť. Irma sa túžila napiť červeného vína a Siiri mala namierené zistiť v kancelárii na prízemí, či má niekto v úmysle niečo podniknúť. Pozbierali haraburdy, teda kabelky a kľúče, a vydali sa na prízemie, celkom zabudnúc, že je ešte stále iba trištvrte na sedem.